



HÄGERSTEN-LILJEHOLMEN
STADSDELSFÖRVALTNING
AVDELNINGEN FÖR SAMHÄLLSPLANERING

TJÄNSTEUTLÅTANDE
SID 1 (4)
2008-05-26
DNR: 189-2008-006

Handläggare: Anna William-Olsson
Telefon: 08-508 23 362

Till
Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsyn av handel med nikotinläkemedel

Remissyttrande, Sot dnr: 000959/2008

Förslag till beslut

1. Hägersten - Liljeholmens stadsdelsnämnd översänder tjänsteutlåtandet som svar på remissen till kommunstyrelsen.

Maria Mannerholm
stadsdelsdirektör

Gunnar Ohlsén
avdelningschef Samhällsplanering

Sammanfattning

Till Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd inkom den 22 april 2008 förslag på ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsyn av handeln med nikotinläkemedel i Stockholms stad. Förvaltningen yrkar bifall för förslaget.

Bakgrund

Till Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning inkom den 22 april 2008 förslag på ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsyn av handeln med nikotinläkemedel i Stockholms stad. I mars beslutade socialtjänstnämnden att godkänna förslaget till ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsynen av handeln med nikotinläkemedel i Stockholm samt att överlämna ärendet till kommunfullmäktige för beslut. Kommunstyrelsen har remitterat förslaget till stadsdelsnämnden. Remisstiden sträcker sig till den 20 juni 2008.

I riksdagen beslutades 2007-12-19 att Apoteket Aktiebolag inte längre ska ha ensamrätt att bedriva detaljhandel med receptfria nikotinläkemedel till konsumenter. Syftet med avregleringen är att öka tillgängligheten till läkemedlen och därigenom få fler rökare att använda sådana produkter i samband med rökavvänjning samt att bidra till att stärka hälsoarbetet mot tobak.

Rökning medför en ökad risk för hälsoproblem. Enligt Socialstyrelsens folkhälsorapport 2005 medför tobaksrökning att risken för att drabbas av ett stort antal sjukdomar mångdubblas och många sjukdomar förvärras på grund av rökning. Rökningen är idag den största enskilda orsaken till för tidiga dödsfall, vilket sedan början av 1960-talet dokumenterats i ett mycket stort antal vetenskapliga rapporter över hela världen.

Nikotin är den beroendeframkallande substansen i tobak. Nikotinläkemedel är läkemedel som innehåller nikotin. De receptfria nikotinläkemedel som är godkända för försäljning i Sverige är bara avsedda att användas när man vill sluta använda tobak eller minska sitt bruk. Rökaren får då i sig nikotin på annat sätt än genom rökning och abstinensen lindras. De receptfria nikotinläkemedel som finns att köpa är plåster, tuggummi, microtab, sugtabletter och inhalatorer. Nikotinläkemedel i form av nässpray är receptbelagda.

Enligt Lag om detaljhandel med nikotinläkemedel (LDN) får en näringsidkare inte bedriva handel med nikotinläkemedel utan att först ha anmält handeln till den kommun där handeln ska bedrivas (3§ LDN). Receptfria nikotinläkemedel får inte säljas eller på annat sätt lämnas ut till den som inte fyllt 18 år (4§ LDN). Handlaren ska även utöva en egenkontroll över försäljningen (5§ LDN). Avsikten med egenkontrollen är att underlätta, effektivisera och ge handlaren hjälp att kvalitetssäkra sin försäljning.

Egenkontrollprogram bör innehålla rutiner för hur personalen ska informeras om innehållet i lagen och hur köparens ålder ska kontrolleras. Läkemedelsverket ansvar för den övergripande tillsynen och har möjlighet att förelägga och förbjuda verksamhet som inte bedrivits i enlighet med gällande lag och föreskrifter (8§ LDN). Kommunen ansvarar för den lokala praktiska tillsynen när det gäller anmälan och egenkontroll och ska rapportera brister i efterlevnad till Läkemedelsverket (9§ LDN). Apoteket AB omfattas inte av kommunens kontroll. En kommun får för sin kontroll ta ut avgift av den som säljer nikotinläkemedel (10§ LDN).

Socialtjänstförvaltningens förslag till ansvarsfördelning i Stockholm

Tillsynen över försäljningsställen för folköl och/ eller tobak ligger idag i huvudsak på stadsdelsnämnderna. Tillsynen av receptfria nikotinläkemedel har många likheter med den tillsynen. Det rör sig främst om anmälningssystemet, tillsynsbesök och kontroll av att åldergränsen vid försäljning upprätthålls. Det övergripande syftet är att begränsa skadeverkningarna av alkohol och tobak bland unga. Socialtjänstförvaltningens förslag innebär att tillsynsarbetet med receptfria nikotinläkemedel organiseras på samma sätt som tillsynen över folköls- och tobaksförsäljningen enligt följande:

- Stadsdelsnämnderna får ansvaret för den kommunala tillsynen från och med 2009-01-01
- Socialtjänstnämnden har ansvar för den kommunala tillsynen under 2008.
- Socialtjänstnämnden har från och med 2009-01-01 det övergripande ansvaret för frågor kring receptfria nikotinläkemedel i Stockholm. I detta ingår att följa upp tillsynen i stadsdelsförvaltningarna årsvis och att följa utvecklingen av Läkemedelsverkets föreskrifter och anvisningar. Socialtjänstnämnden ska uppmärksamma om det finns behov att revidera riktlinjer eller tillsynsavgiftens storlek. Socialtjänstnämnden ska därmed svara för samordning, information, konsultativt stöd samt bransch- och myndighetssamverkan.
- Socialtjänstnämnden ansvarar för tillsynen av de näringsutövare som inte har något fast försäljningsställe inom stadsdelsområdena men ändå ska anmäla till Stockholms stad att de säljer receptfria nikotinläkemedel (försäljning via Internet och på transportmedel).
- Socialtjänstnämnden har tillsynsansvaret för receptfria nikotinläkemedel som säljs på ställen som har serveringstillstånd.
- Registrering av försäljningsställen sker efter anmälan i OL2 respektive AlkT (administrativt stöd för alkoholtillstånd).

Förslag på tillsynsavgift

För de försäljningsställen som inte säljer folköl eller tobak föreslås tillsynsavgiften vara 1000 kronor per år. Denna kostnad ska täcka administration och ett tillsynsbesök per år. Om ett försäljningsställe även säljer folköl och/eller tobak föreslås tillsynsavgiften uppgå till 500 kronor per år. Denna kostnad ska täcka administrationskostnaden. Tillsynsbesök ska enligt tidigare riktlinjer göras årligen i dessa butiker och tillsynsavgiften för folköl/ tobak bör även kunna inrymma tillsynen över receptfria nikotinläkemedel.

Förslag på riktlinjer från och med 2009-01-01

Ärendehanteringssystemet OL2 utökas till att även omfatta registrering av anmälningar av receptfria nikotinläkemedel. Varje försäljningsställe som har anmält försäljning får ett årligt tillsynsbesök som ska dokumenteras.

Vid tillsynsbesöket:

- informeras vid behov om bestämmelser i lag och föreskrifter samt om tillsynsavgiften
- kontrolleras att egentillsynsprogram finns och är anpassat till verksamhetens behov och förutsättningar

- kontrolleras att det finns minst en tydlig och klart synbar skylt med information om förbudet mot att sälja eller lämna ut receptfria nikotinläkemedel till den som inte har fyllt 18 år.
- informeras om att uppgifter om konstaterade brister kommer att lämnas vidare till Läkemedelverket.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen förstår samordningsvinsterna i socialtjänstförvaltningens förslag till ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsyn av handeln med nikotinläkemedel. Samma åldersregler gäller för försäljning av tobak, folköl och nikotinläkemedel. Dock innebär förslaget att tillsynsarbetet kommer att ta mera tid i anspråk. Försäljningsställen sammanfaller ibland med de som redan idag säljer folköl eller tobak men nya kategorier av försäljningsställen tillkommer såsom hälsokostbutiker. Även i de fall där försäljning av tobak/folköl redan förekommer kommer administration och tillsynsbesök att bli mera omfattande och innebära ett ökat ansvar för stadsdelsnämnden. Det är därför rimligt att stadsdelsnämnderna får täckning för sina verkliga kostnader gällande tillsynsarbetet. Förvaltningen saknar en skrivning gällande hur tillsynsavgiften ska fördelas mellan socialtjänstnämnden och stadsdelsnämnderna.

En ytterligare komplikation är att eventuella brister återrapporteras till läkemedelsverket som tar ställning till eventuella sanktioner. Stadsdelsförvaltningen arbetar på uppdrag av stadsdelsnämnden, vars roll är oklar i tillsynsarbetet av handeln med nikotinläkemedel.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för Samhällsplanering.

Bilagor

Remiss om Förslag på ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsyn av handeln med nikotinläkemedel